

ΕΝΑΣ

Θά μείνη και πάλιν ο κ. Βάλλης, άμα πέσει από τὸ Ὑπουργεῖο. Ἐνας ξμεινε και τήν ἄλλη φορὰ πού ἤρθε πρωθυπουργός, ἀφοῦ τίποτε ἄλλο δέν κατώρθωσε παρά νά διαλύσῃ τὸ κόμμα του. Πολύ πού τὸν ἐνοιάζε ξμως, και πολύ πού τὸν νοιάζει.

Αὐτός δέν θέλει κόμμα. Τάπεδειξε. Δέν θέλει νά τὸν τραβάῃ ἀπὸ τῆ μύτη ὁ ένας κι ὁ ἄλλος βουλευτής και νά τρέμῃ σάν κολασμένος μπροστὰ στήν πλειονοψηφία, μήπως τήν πατησῃ στὸν κάλο.

Και γι' αὐτὸ μιὰ πεντάρα δὲ δίνει γιά τις κρυφοφιδέρες τοῦ κύρ Θεωδώρακη και γι' αὐτὸ γελᾷε όταν τοῦ λέν πῶς ἂν ἐξακολουθήσῃ νά πολιτεύεται ὅπως πολιτεύεται. Θά μείνη και πάλιν καπετάν—Ἐνας.

Τί τὰ θέλετε! Ὅπως ὑπάρχουν και μιὰ δυὸ ἐφημερίδες πού δὲ δημοσιεύουν μὲ μαῦρα και συφοριασμένα στοιχεῖα, ἀπάν' ἀπάνω στήν ἐφημερίδα τους, τὰ δελτία τῆς κυκλοφορίας τους πού ἀπὸ μεγάλη του συγκατάβασι παραχωρεῖ σ' αὐτὲς ἡ Α. Β. ὁ κ. Τσαγκάρης, ἔτσι ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ παρόντος και ἕνας πολιτικός πού σιχαίνεται νά μετράῃ κάθε ὥρα και στιγμή σάν τραγιά τοὺς φίλους του και νά φωνάζῃ, ἀλά κ. Δηλιγιάννην, πόσοι τοῦφυγαν και πήγαν στὸ ἄλλο μαντρί, και πόσοι ἤρθαν ἀπὸ τῆ ἄλλο μαντρί στὸ δικό του.

ΑἶΜΑ

αἷμα! Μᾶς πλημμύρησε τὸ αἷμα αὐτὲς τίς μέρες—αἷμα πού χύνεται ἀσυλλόγιστα ἀπὸ χέρια δολοφόνων κι' αἷμα πού χύνεται ἀπὸ αὐτόχειρες—αἷμ' ἀδικολογμένο κι' αἷμα πού μποροῦσε νά χυθῆ κάπου, γι' ἀγιώτερο σκοπὸ και νά ποτίσῃ τὸ δέντρο κάποιας Ἰδέας Ἐθνικῆς, πού μένει χρόνια και χρόνια ἀπότιστο και μακραίνεται. Κοίμα στὸ αἷμα πού ἀδικολογῆθηκε και πάλι!

Κι' ἂς κάθουντ' οἱ φιλόσοφοι νά σπᾶνε τὸ κεφάλι τους γιά νά βροῦν πῶς προορισμὸς ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπάνου στῆ γῆ και πόσο σεβασμὸς πρέπει νά δείχνῃ και στῆ ζωὴ του και στῆ ξένη ζωὴ!

Χαμένα λόγια! Μέσα στὸν ἄνθρωπο θά φωλιά-

λισσα, στίς πολιτείες και στὰ χωριά, στὰ σπίτια ἢ στίς πρωχῆς καλύβες, σάν ἔκλαιγε, σὰ γελοῦσε σάν ἐτρωςε και σάν ἐπινε, στοχαστῆτε το και περιφανευτῆτε πού ὁ λαὸς ὁ ἑλληνικός, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου τὸν καιρὸ και πῶς ἄπάνω, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ὑπάρχει γλώσσα ἑλληνική, ὁ λαὸς μας μίλησε τῆ γλώσσα του, τῆ μάθαινε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ του, τὸ παιδί τοῦ παιδιοῦ, πρᾶμα πού μᾶς τὸ φανερώνει ἕξστερα ὡς και τῆς γλώσσας ἢ ἀλλαγῆ, ἀφοῦ γιά ν' ἀλλάξῃ ἔπρεπε ἡ γλώσσα νά μιλιέται ἀφοῦ ἄλλαξε ὅπως ἀλλάζουνε μονάχα οἱ γλώσσες πού μιλιούνται, δηλαδὴ ἀπρακτῆρητα κι ἀδίκκοπα, κι ἀρτὸ θά πῆ πῶς στιγμιόυλα δὲν πέρασε δίχως ἑλληνικὸ στόμα νά μιλή, δίχως ἑλληνικὸ ἀφτί νά κοῦμῃ τῆ λαλιά μας, θά πῆ πῶς τῆ λαλιά μας τήν ἔχουμε και τῆ βαστοῦμε ἀπὸ τοὺς προγόνους μας τοὺς ἴδιους, ἀπὸ τοὺς προσημεικούς προγόνους μας ἀκόμη. θά πῆ πῶς καθὼς ἡ Λεπτεριά, καθὼς κι ὁ ποιητῆς πού τήν ἔψαλε, θά πῆ πῶς εἶναι κι ὁ λαὸς μας

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένος τῶν Ἐλλήνων τὰ ἱερὰ

Ὅλοι μᾶς ξέρουμε σήμερις ἀπ' ὅξω τοὺς στίχους ἢ μερικὸς στίχους τοῦ Ὑμνου τοὺς συνηθίσσαμε, τοὺς συχνολέμε και καταντήσαμε ἴσως νά μὴ

ζῆ πάντα τὸ χτῆνος κ' ἕνας σπόρος ἀρετῆς ἂν ξεβγαίνει κάπου θά πνίγεται μέσα σὲ τέλματα ἀπὸ αἷμα και σὲ ρουμάνια ἀπὸ κακίε!

ΕΜΠΗΚΑΝ

κ' οἱ δυὸ στὸ θέατρο γιά νάκούσουν τοὺς «Κοῦρδους» τοῦ Καμπύση—ἦταν μὸν σέξ ἡ πγώττ!— μὲ τὸ πούρο στὸ στόμα, μὲ τὸ λουλοῦδι στήν κουμπότρυπα, και μὲ τὰ φραντζέζικα στῆ γλώσσα.

Πρὶν καθίσουν στὸ καθισμὰ τους πού δὲν ἤμποροῦσε παρά νά ναι στούς πρώτους πάγκους, ἐφιλοτέχνησαν τὸν ἐξῆς διάλογο Γαλλιστί, τὸν ὁποῖον ὅμως μεταφράζουμε γιά νά τὸν νοιώσῃ κι ἡ μπουρζουαζί, ντιάμπλ!

— Οἱ Κοῦρδοι!... οἱ Κοῦρδοι!... μὰ τῶχο δῆ τὸ δρᾶμ' αὐτό.

— Ἐδῶ:

— Ἄ! μπᾶ! Στὸ Παρίσι!... Στὸ Πόρτ Σαιν Μαρτὲν ἢ στὸ Ζυρνάς!... Δὲν θυμάμαι και καλά. Πᾶνε δυὸ τρία χρόνια ἀπὸ τότε.

— Τότε γιὰτ' ἤρθε; ἀπόψε και μὲ παρέσυρες κι' ἐμένα:

— Εἶναι ἡ πρώτη, βλέπεις, πού παίζεται ἐδῶ! Κ' ἔπειτα ἤθελα νά ἰδῶ ἂν εἶναι και καλά μεταφρασμένο γιὰτὶ μούπαν... — Τί σοῦπαν:

— Μούπαν πῶς εἶναι μεταφρασμένο σὲ μιὰ γλώσσα χωριάτικη, πού τήν μιλάει ἡ μπουρζουαζί! Σᾶς ἐρικζήμαστε στήν ἱερὰν μνήμη τῶν προγόνων μας Ἐθνηριτῶν, πῶς οὔτε λέξι δὲν γράφουμε παραπάνω. Ἐτσι τὸν ἄκουσε κι' ἔτσι μᾶς τὸν διηγῆθηκε μιὰ χροιωμένη δεσποινίς, πού καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσε, θά γελᾷε σὲ ὅλη της τῆ ζωὴ μ' αὐτὰ πού ἄκουσε στὸ θέατρο γιά τοὺς Κοῦρδους.

ΕΝΑ ΠΕΡΙΕΡΓΟ

παρατηρήσαμε, πῶς ἀπὸ τότε πού ἄρχισε νά δημοσιεύῃ ὁ κ. Δαμακλᾶς στίς ἐφημερίδες τίς χίλιες τόσες ὑπερενστάσεις του κατὰ τῆς ἐκλογῆς Πειραιῶς ἔπαυσαν νά δημοσιεύονται στίς ἐφημερίδες οἱ ρεκλάμες τῶν καταποτιῶν τοῦ Πίγκ.

Κάποιος μᾶς παρατήρησε, πῶς δὲν πρέπει νά μᾶς φαίνεται περίεργο αὐτό, ἀφοῦ ὁ κ. Δαμακλᾶς ἰδιοχειρῶς και τίς πρώτες και τίς δευτέρες κ' εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νά κάμῃ, και τίς δυὸ δουλειές μαζί.

Ἄμα θά τελειώσουν οἱ ἐνστάσεις θάρχισουν οἱ

βλέπουμε τὸ ἀληθινὸ θᾶμα πού εἶπανε νά γίνουνε τέτοιοι στίχοι στήν ἐποχὴ πού τοὺς ἔκαμε ὁ Σολωμός. Ὁ Παλαμᾶς στήν πρωτότυπη κι ὠραία του μελέτη γιά τὸν ποιητῆ μας, θυμίζει πῶς ὁ Πολυλάς ὠνόμασε τὸν Ὑμνο «τὸν πρῶτο γνήσιο καρπὸ τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας, ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες τοῦ μαρκαμοῦ τῆς». Ἀλήθεια κι εἶναι ν' ἀπορήσῃ ὁ λογισμὸς, ὅταν αἰῶνες κ' αἰῶνες ἡ ποίησι οὐπαίνει στὰ στήθια ἑνὸς λαοῦ, κι ἀκούγεται ἀξάφνα μιὰ φωνὴ πού ὡς και τὰ κύματα στὸ γιζλό, πού, ὡς και τὰ φύλλα στὸ δάσος τὰ γεμίζει μὲ κάποιον πρωτότρεμο ἀντίλαλο τῆς χαρμωσύνης. Μὰ μήπως εἶναι ὁ Ὑμνος μονάχα; Μήπως δὲν εἶναι και τόσα ἄλλα, πού τὸ καθέναν τους πρέπει νά τῶχουμε γιά ἀληθινὸ ἀριστούργημα; Ἡ Ἄγνωριστῆ, ἡ Ξανθοῦλα, ἡ Φαρμακωμένη, ὁ Θάνατος τῆς ὀρφανῆς, ὁ Θάνατος τοῦ βοσκοῦ, τὰ Ψαρά, τὰ περίφημα Ἀποσπάσματα, ὅλα μαζί μὲ τὰ Σατυρικά του, εἶναι ἀπὸ τὰ πῶς πλοῦσια τῆς σημερινῆς μας φιλολογίας τὰ στολιδία. Ὡς τόσο εἶδαμε πολλές φορὲς τοὺς δικούς μας νά γράφουνε μὲ κάποιον μετριοπροσύνη και συνάμα μὲ κάποιον καταφρόνηση, πῶς δὲν ἔχουμε τάχα ἔργα φιλολογικὰ πού νά εἶναι και τοῦ λόγου ἀξία. Δὲν πρέπει νά μᾶς φαίνεται παράξενο πού κρίνουν ἔτσι

ρεκλάμες, και καιρὸς εἶναι νάρχισουν γιὰτὶ διψᾶμε νά μάθουμε ποιὸς ἀστυφύλακας ἀπὸ τήν Ἀνάφη και ποιὰ μοδιστροῦλα ἀπὸ τήν Κέρκυρα, ἐγιατρευθῆκανε μὲ τὰ θαυματουργὰ καταπότια.

Νά ἐδημοσιεύοντοσαν τοῦλάχιστο κ' οἱ ἐνστάσεις εἰκονογραφημένες ὅπως κ' οἱ ρεκλάμες!

Μὰ δημοσιεύονται ἔτσι ξερά ξερά, και δὲν ἔχουν κανένα γούστο.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Εἰδοποιεῖ ὅτι

Ἄπο 10ης Ὀκτωβρίου τίθεται εἰς χρῆσιν τὸ ἐξῆς φθινοπωρινὸν δρομολόγιον τῆς γραμμῆς Κηφισίας.

Ἀναχωρήσεις

Ἐξ Ἀθηνῶν 6, 7, 8, 9 και 11. 30' π. μ. 2, 3, 4, 5, 6 και 8 μ. μ.

Ἐκ Κηφισίας 7.10' 8.10' 9.10' και 11.40' π. μ. 2.10' 3.10' 4.10' 5.10' 6.15' 7.10' και 9.10' μ. μ.

Κυριακὰς και ἑορτὰς προστίθενται:

Ἐξ Ἀθηνῶν 10 π.μ. ἐκ Κηφισίας 10.10' π.μ.

Λαϊκὰ ἀμαξοστοιχία κατὰ Τετάρτην.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ

Τὸ ἑλληνικὸ θέατρο μὲ τὸ δρόμο πούεῖχε τραβῆζει τώρα τελευταία,—δὲν ἦταν παρά μιὰ σχολαστικὴ ἄρνησι τῶν πύθων μίξ γενεᾶς νεώτερης σάν τήν σημερινή. Και μολονότι αὐτὸ ἐν μέρει τῶς ἐπέπαινε—τὸ ἀναγνώριζαν—δυσ-τρεῖς ἀπὸ τοὺς παλιούς, ὅμως εἶπε γιὰτὶ δὲν εἶχαν τὰ ὕλικά μὲσα εἶτε τα ἴθικὰ, ἔξακολουθοῦσαν νά μένουν στῆν ἐποχῆ τους τήν ἀρνητικῆ, θέλοντας νά κρατήσουν κοντὰ τους και τὸν κόσμον—ἀπὸ ἄνάγκη ψωμισμοῦ.—Μὰ ὁ κόσμος—ὁ ὁποῖος τὲ τέτοιες μεταβατικὰς περιστάσεις εἶν' ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ κοινῆς, τῆς ἐξέλιξης—εἰφαινονταν σκληρὸς και ζητοῦσε—ναὶ τὸ ξαναλέμε: ζητοῦσε—ἕναν ἄνθρωπο πού νάεῖχε 'κείνο πού δὲν εἶχαν και νά μπόραγε κείνο πού δὲ μποροῦσαν νά κάμουν—ἔστω και μὲ τὸ νά τῶθελαν—οἱ λίγοι ἀπὸ τοὺς παλιούς:

Σ' αὐτῆ τήν ἐποχῆ και τῆ κατάστασι ἤρθ' ὁ κ. Χρη-

μερικοὶ ἐ.θ. ἔχουμε ἕνα Σολωμό, ἐνῶ ἔχουμε κι ἄλλους: εἶναι ἀνάγκη κανεὶς πολὺ πολὺ νά διαβάσῃ και πολὺ πολὺ νά μελετᾷ γιά νά καταλάβῃ τὰ πράγματα τὰ πῶς ἀπλά. Δὲ θέλω νά πειράξω κανένα, μὰ δὲν πιστέω νά τὸ ριζῆμε ὡς τώρα μὲ τὸ παραπάνω οὔτε στὸ διάβασμα οὔτε στῆ μελέτη. Νά δῆτε μάλιστα πού κι ὁ ἴδιος ἐγὼ πού τὰς τὸ λέω, χρόνια και χρόνια θαρροῦσα, ὅπως τὸ θαρροῦν ἀκόμη κάμποσοι, πῶς βέβαια κ' εἶναι ποιητῆς ὁ Σολωμός, πού ὅμως νά συγκριθῆ μὲ τοὺς Ἑβρωπαίους; Ὅταν πῆρα και σπούδαξα τοὺς μεγάλους ποιητάδες τῆς Ἑβρώπης και σύγκρινα μαζί τους τὸ Σολωμό, τότε και μὲνα μού κατέβηκε φῶς. Ὁ Σολωμός μᾶς εἶναι ταῖρι ταῖρι μὲ τοὺς μεγαλύτερους, και μὴ νομίζετε πῶς ἔτσι τᾶποράσιτα εἶτε γιὰτὶ μού ἀρέσει, εἶτε γιὰτὶ τὸ φαντάζουμε, εἶτε και γιά νά σᾶς κολακέω. Εἶναι πρᾶμα πού μπορεῖ κανεὶς και νά τᾶποδείξῃ, γιὰτὶ ξέρουμε πῶς ὑπάρχουνε μερικὰ γνωρίσματα γενικὰ, πού μᾶς φανερώνουνε ἕξστερα ποιὸς εἶναι και ποιὸς δὲν εἶναι μεγάλος ποιητῆς. Τὰ γνωρίσματα ταῦτα, φτάνει μιὰ νά τὰ παρατήρησε κανένας, και τοῦ εἶναι βολετὸ νά τὰ νοιώσῃ ἀμέσως: ἐκεῖ πού βρίσκονται δὲν εἶναι και τίποτε φιλοσοφία, πού νά μὴν μπαίνῃ στὸ νόημα ὁ καθέναν. Τὸ πρῶτο γνώρισμα εἶναι ἡ

στομάχος από την Εύρωπη, φέρνοντας μαζί του ένα δ-μορφο σκυλάκι και ένα ωμορφο όνειρο. Φυσικό μας είναι σ' εμάς τους Έλληνες, νάξιαμαστε μπουχτισμένοι από τὰ εσωτερικά του τόπου μας άκριβώς γιατί δεν τον ξέρουμε και νά τὰ χάνουμε σά βλέπουμε κανέναν νάρχεται απ' έξω με τίποτε νέο. Αυτό τὸ λέμε τώρα γιατί θυμόμαστε τις χαρές του πέρασαν και για νά δειξουμε πόσο άθανταδόρικη ήταν για τὸν κ. Χρηστομάνο αυτή μας ἡ ἀλαφροκεφαλιά.

Τέλος παντων ἔρθε, γνωρίστηκε κι' ένα πρωί—πρωί πρωτός μαργαριτοφαίου. ὅπως ἔγραψεν ὁ κ. Κακλαμάνος τότε—ώδηγησε λίγους ἐκλεχτούς τῆς τέχνης στην κόγχη του Διονυσιακοῦ κι' ἀνεβαίνοντας σ' ένα θώκο μίλησε . . . μίλησε και εἶπε : Ἐπίστευσα ὅτι: κι ψυχὰ σας όταν αἰθανθούν τὴν καλλονὴν διερχομένην, ἢ ἀνακύψουσι και θὰ μειδιάσουσι πρὸς αὐτήν ὡς πρὸς ἀδελφὴν ποθητήν» και περκατω : Ἐνόμισα, ὅτι: ἂν ὄνειρευθῶμεν ὅλοι μαζί ἐν ὄνειρον, τὸ ὄνειρον αὐτὸ θὰ γίνῃ πραγματικότης, τὸ ὄνειρον αὐτὸ εἶναι ἡ ἀναγέννησις: τῆς δραματικῆς ποιήσεως και τῆς σκηρικῆς τέχνης ἐν Ἑλλάδι.

Δὲ μπορούσαν παρά ὅστερ' ἀπὸ τῆς λυρικῆς ἐκδηλωσῆς του ὄνειρου, νὰ ἐνθουσιασθῶν οἱ λίγοι και μαζί τους ὅλοι ὅσοι ποθοῦσαν κάτι: και νὰ πῶν ἔνας: ἔγραψε με δάκρυα στα μάτια : Ἦν τῷ σταδίῳ τῆς προόδου οὐδὲν φαίνεται ἀδύνατον ἐπιληφθῆν ὑπὸ τῆς εἰδικῆς μεγαλοφυΐας . . . Εἶδε φθίνουσαν τὴν φιλολογίαν και πίπτον τὸ θέατρον και ἐξανίστη. Δὲν ἐκλείει τοὺς ὀφθαλμοῦ, νά κλάσῃ μόνον.

Καθὼς βλέπουμε λοιπὸν βρέθησαν ἀρκετοὶ ἄνθρωποι που τὸν ἐνοιωσαν και που πρόθυμα θὰ ὑποτάζονταν τ τὴν ἐργασίᾳ—στὸ κατῳραμα τῆς νεφελώδους καταστάσεως του ὄνειρου κάτω στὴ Γῆ, για χάρις τῆς πραγματοποιήσεως του».

Ἄλλοῖμονον ὅμως! δὲν ἐπρόκειτο περὶ αὐτοῦ! . . .

Γλήγορα, ὅστερ' ἀπὸ μίρας σχεδόν, τὰ λόγια τῆς κόγχης τὰ ξεγυροῦσε ὁ κ. Χρηστομάνος και, δὲν ξέρω πῶς, νομίζοντας ὅτι τὸ ἐκλεχτὸ κοινὸ τὸν ἐμποδίζει στὴ δουλειά του, γράφει τὸ «Χίος» ἔθρο που φαίνεται νά παύει ἀπάνου του ὅλο τὸ βάρος τῶν συγγένων κι' ἀρχίζει παραστάσεις με τὴν «Ἀλχηστῆ».

Ἀπὸ τίς πρώτες παραστάσεις ἐράνη, πραγματικά τώρα πετά, πῶς ἐνοιεῖ νά δουλέψῃ ὁ κ. Χρηστομάνος.

Ἄντι, τραβῶντας και με θυσιὰ τοῦ ἐγὼ τοῦ ἀκόμη, γύρω στὴν ἰδέα που τὸν ἐνέπνευε, τὸν ἐκλεχτὸ κύκλο, που ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὸν πίστεψε και μπορούσε νά τὸν δυναμώσῃ, νά τὸν ἀναδείξῃ στ' ἀληθινά: Εἰδικὴ μεγαλοφυΐα—ἀντὶ νά προσπαθῆται για τὴν δημιουργίαν ἑνὸς λιγοστοῦ κοινού που νὰ συννενοῖται μαζί του, ἀντὶ τέλος πάντων νά μιλήσῃ: με τίς κορφές του τὸ ποῦ σὰν ἕξνος ποῦειταν—ὡς ἕξνο τὸν ἐδέλεπεν ὁ κόσμος—ἄς ἦταν ρωμαῖός, τί ἔκαμε;

Ὁ κ. Χρηστομάνος δὲν ἔκαμε τίποτ' ἄλλο παρὰ νά θελήσῃ νά κουθεντιάσει ἀπ' εὐθείας μ' ἕναν κόσμο που δὲν ἦταν δυνατὸ με τὴ μόρφωση τῆ ρωμαϊκῆ ποῦειχε και τὴν κατάστασῃ ποῦειταν νά τὸν ἀκούσει. . . Τίποτ' ἄλλο παρὰ ἱκανοποιῶντας ἄκριτα και τιποτένια ἰδανικά σκηρικῶ πλοῦτου, νά ἰδῇ, στὸ βιβλίῳ του εἰσπράξεις. . . και μόνο εἰσπράξεις. . . Μὰ τότε δὲ βλέπουμε τὸ λόγο

γιατί νά γίνῃ τὸση φασαρία για τὴ σύστασῃ μιᾶς κομπανίας ἀπὸ παιδιὰ που ὁ Θεὸς νά με συχωρέσει: μου θυμίζουσι τὸ στρατὸ τοῦ Φάλσταφ—ἕνα εἶδος: Κορμιῶν για σκότωμα.

Κ' ἔτσι δάκρυος ὁ ἀγῶνας τοῦ κ. Χρηστομάνου κλειεται μέσα στὴ δημιουργίαν μιᾶς σκηρικῆς γεμάτης ἀπὸ κομψὰ φορίματα, ἀπὸ μεταξοτυμμένες γλάστρες, ἀλθθινοῦς καθρέφτες, κινουόργια καπέλλα, γάντια—ὄλ' αὐτὰ εὐκόλα γιατὶ τ' ἀγοράζει, μακρὸν ὅμως πολὺ ἀπὸ τὴν ψυχῆ, ἀπὸ τὴν ψυχολογίαν τῆς Μανιδας, δύσκολος γιατὶ αὐτὸ τὸ πουλάει ὅποιος τῶχει μέσα του.

Και ὁ ἀγῶνας κατεβαίνει στὴν πλατεία τοῦ θεάτρου ὅπου δημιουργοῦνται κομψοτυμμένες δεσποινίδες, κομψοτυμμένοι λιμοκοντόροι, ψεύτικες γνωριμιές, μὰ ὅπως ἀπάνω και κάτω, ποθενὰ δὲ βρίσκει κανεὶς λίγη καρδιά—κανένα κομμάτι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆς ψυχῆς.

Κ' ἔτσι τὸ ὄνειρο τῆς ἀναγέννησεως τῆς δραματικῆς ποιήσεως και τῆς σκηρικῆς τέχνης στὸν τόπο μας ἐξακολουθεῖ νάειναι: ὄνειρο και περὶ πολὺ νεφελώδες μάλιστα, ὡστε νά φαντάζουμαι ἕναν ὄνειροπῆλο τῆς ἐποχῆς τῆς κόγχης, νά συλλογίζεσθαι τώρα πῶς ὁ κ. Χρηστομάνος καλλίτερα θήηταν ὅταν εἶδε φθίνουσαν τὴν φιλολογίαν και πίπτον τὸ θέατρον νά μὴν ἐξαναστῆ και νά κλεινε τὰ μάτια του νά κλάψῃ, νά κλάψῃ πολὺ, βλέποντας πῶς ὁ,τι θάκανε θήηταν χειροτέρεψῃ τοῦ κακοῦ.

Ὡ! εἶναι πολὺ κακὸ νάκούει κανεὶς, ὅστερ' ἐπ' τὴν παράστασῃ τῆς Γακάμπλερ, ἀπὸ τὴν δ. Εὐνοῦχῃ, τὸ κοινὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου νά λέει: Τόση ἔξοδα. . . τέτοια σκηρικῆ (τέτοιος σκηρικὸς πλοῦτος) για τέτοια λόγια!!

Ἀχ! πῶς ἤθελα νά θρηνησῶ, νά θρηνησῶ ὡσάν νάημων μόνον, ἐγὼ ὁ ναυαγισμένος παραδοκῆρης—τὸ ναυάγιο τῆς ψυχῆς μου, τῆς ψυχῆς ἑλῶν μας, που μὰς πλάνεσεν ἡ χαρραγῆ τῆς κόγχης.

ΑΠ—ΑΠ.

ΦΤΗΝΕΙΑ-ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ-ΟΜΟΡΦΙΑ

ΚΑΛΙ ΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΩΝ

ΜΑΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΔΟΥ

5 ΑΡ. ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΡ. 5

Ὁλ' οἱ Ἀθηναῖοι εἰς αὐτὸ θά ράπτουσι τὰ ὑποκάμισάτους και ὄλ' αἱ Ἀθηναῖδες εἰς αὐτὸ θά παραγγέλλουσι τὴν προικὰ του.

Ἐπισκεφθῆτε το και θά πεισθῆτε. Ὁχι: λόγια ἀλλὰ πράγματα. Τὸ σύμβολον του νέου ἐργοστασίου εἶνε:

ΦΤΗΝΕΙΑ—ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ—ΟΜΟΡΦΙΑ

ἐφοκία που μαθαίνουμε ἀπ' ὄξω τοὺς στίχους ἐνὸς ποιητῆ, ἄμα εἶναι ἀλήθεια ποιητῆς. Ναι, και δουλεμένα με κόπο, και δυσκολοκαμωμένοι νά εἶναι οἱ στίχοι φτάνει ποιητῆς; νά τοὺς ἔκαμε, και τοὺς μαθαίνεις τόσο καλά, τόσο γλήγορα που δὲν μπορείς πιά νά τοὺς ξεχάσῃς. Ὁ Σολωμός ἔχει ὅμως κι ἄλλο κάτι: ἔχει δόξα που τὴν ἔρχανε λίγοι, πολὺ λίγοι στὴν Ἑβρώπη: οἱ στίχοι του γενήκανε δημοτικοί. Ἀπὸ εἶναι πιά τὸ ἄκρο τὸ σημεῖο, σημεῖο που σ' ἕναν Ὀμηρο τὸ ἀπαντοῦμε. Τρίτο γνώρισμα, ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιημάτου ὁ ποιητῆς, που εἶναι γεννημένος ποιητῆς. τῶχει ἀπὸ τὸ χέρισμα, νάρχιζῃ ἕνα ποίημα μ' ἕναν ὄρακιο μοναδικὸ στίχο, ὅσο ἀμελημένοι κάποτε κι ἂν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι. Τέτοιους στίχους, ὀλόχουτους, με τέλος συχνά λιγώτερο πιτυχημένο, τοὺς βλέπουμε στοὺς μεγαλήτερους, τοὺς βλέπουμε και στὸ Σολωμό.

Λεφτεριά για λίγο πάψε
Νά χτυπῆς με τὸ σπαθί,
Ἔλα τώρα δῶ και κλάψε
Στοῦ Ἀδρ Μπαῦρον τὸ κορμί.
ἢ ἀλλάζοντα ὕφους

Τὰ τραγοῦδια μου τάλεγεσ ὄλα
Τοῦτο μόνο δε θέλει τὸ πῆς.

Τέταρτο γνώρισμα μπορεί νά ποῦμε πῶς εἶναι κάποιον χύσιμο τοῦ στίχου ἀμίμητο, δηλαδὴ που ἀ-

δύνατο νά τὸ μιμηθῆς, ὅ,τι κι ἂν κίμης. Χύνεται μέσα στο σίχο ἡ ψυχῆ, ὁ νοῦς, ἡ φαντασία του ποιητῆ και χύνεται τόσο γεμάτα, που τοῦ κακοῦ και δὲ γίνεται ἄλλος στίχος ἀπὸ τὸ στίχο που θέλησε ὁ ποιητῆς. Ἀπειρους τέτοιους διαβάζουμε στὸ Σολωμό, ἢ δυνατούς ἢ χαριτωμένους και μυρωδάτους.

Γιούλια, μοσκούλες, και γαντσές, τραντάφυλλα και ἰσόδα

Μὰ νά μὴν παίρουμε μονάχα τοὺς πῖο γνωστοῦς ὡς και μερικοὶ στίχοι, που περνοῦνε κάποτε ἀπαρατήρητοι, τῶχουν ἐκεῖνο τὸ ποιητικὸ τὸ μεγαλεῖο, τὸ ἀταίριαχτο, σά λέει, λόγου χάρι:

Τὸ ἕνα χτύπαε τᾶλλο χέρι
Ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

Συχνά, πολὺ συχνά, στοῦ Σολωμοῦ τοὺς στίχους, ἡ καρδιά φωνάζει, ὁ νοῦς πλᾶθει κόσμους με δὺ λόγια.

Τὸ πέμτο. . . ἴσως ὅμως δὲ χρειάζεστε νά καταλογίσουμε πιά και τὸ πέμτο γνώρισμα, γιατί ἀπ' ὅσα εἶπαμε δὲν ἔχει κανένα ὁ ποιητῆς, ἄμα δὲν ἔχει μέσα του τὴ ζωὴ τὴν ξαναγεννήτρα, τὴ ζωὴ που ἀλήθεια ξαναγεννάει τὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ σ' ὄλα ἐκεῖνα που βλέπεις, νοιώθεις ἢ συλλογίζεσαι, ὑπαρξῃ θά δάσῃ ὁ ποιητῆς, σὰν τὰ ζωντανέψῃ με τὴ ζωὴ του.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Στὸν ἀγαπητὸ Σουοῖ τὰ εὐκρινέστατα συχαρίκια μας για τὸ γάμο τῆς Ἑλλῆς του, ὁ ὅποιος με τὸση μεταλοπρέπεια ἔγινε τὴ περασμένη Πέμπτη στὸ «Ἀκταῖον».

—Και τώρα καλά ἐγγονάκια και χρυσὰ γερύματα.

—Ἐπρεπε νά τὴν κρίνῃ κι' ὁ κ. Ν. Ἐπ. και τὴν ἔκρινε Γαλλικώτατα κατὰ τὴν συνήθειά του.

—Ἀφοῦ δὲν παίζεσαι, εἶπε, σὲ κανένα θέατρο, ἄς τὴν παίζουμε «στὸ περιορισμένο θέατρο τοῦ ἐγκεφάλου μας».

—Αὐτὴ και μόνη ἡ ὁμολογία τὸν τῶζει για ὄλη τὴ κριτικὴ ἐκτροχίαι: που ἔπαθε με τὴν «Τρισευγενῆ».

—Ἄν ἀπορεῖτε, γιατί καθυστέρησε τόσο ὁ κ. Ἀνατὸλ Γκρέκ (ἀθάνατε Περδικιῶη!) νά τὴν κρίνῃ, εἶναι γιατί ἔλεπε στὸ Παρίσι.

—Ὅπου ἔκρινε τοὺς φρατζέζους Ρωμέικα.

—Ἀπὸ τώρα θὰ ξαναρχίσῃ νά κρίνῃ τοὺς Ρωμηόους φρατζέζικα.

—Μὲ τὸν κ. Ν. Ἐπ. γίνονται δὺ οἱ συνεργάτες του («Ν. Ἀστειος»—αὐτὸς και ὁ Σωσίας του—που ἔκριναν ἔως τώρα τὴ φουκαρισμένη τῆ «Τρισευγενῆ».

—Κι' ὅσο νά τὴν κρίνουν ὄλοι οἱ συνεργάται του «Ν. Ἀστειος» ἔχουμε καιρό.

—Ὁ κ. Παταλούδας του λ. γ. τῆρεῖ ἔως τώρα διπλωματικώτατῃ σιγῇ.

—Ἀπόδειξι πῶς κάποια κρισι: σοδακωτότῃ ἐγκυμονεῖται!

—Πόσο τοὺς ἐνοιωταν τοὺς «Κούρδους» τοῦ Καμπύση, φαίνεται ἀπ' αὐτὸ:

—Ὁ θεατρολόγιος δανῶς κ. Λαντὸ (εἰ ὡραία που τοῦ πηγαίνουσι τὰ γενάκια!) ἐχρηχτήρισε τὸ ἔργον ὡς ἀνήθικον.

—Ἐνας ἄλλος δὲ δανῶς, ἄλογος αὐτός, ὀρκιζόταν πῶς δὲ ἂν παρ ποτὲ τὴν ἀδερρῆ του τὲ τέτοια δόξματα.

—Θα τὴν ἐπῆγαμε ὅμως στο Καζίνο τοῦ Ζαππείου και στὴν ὀπερέττα τοῦ Φαλλῆρου.

—Γιατὶ ἐκεῖ δὲν παίζουσι ἀνήθικα, ἤχουν Ρωμέικα, ἔργα.

—Μωρὸ Περικλῆ: Πανῶπουλος που σῆς χρειάζεσαι!

—Τὴν περασμένη Κυριακὴ ἔδω, σ' αὐτὴ τὴ στήλῃ, ἐγράψαμε δὺ λογισ για τὸν ἀγαπητὸ συνεργάτη μας κ. Τιμ. Σταθ.

—Κι' ὅσοι διαβάσαν τὸ ἔθρο του που δημοσιεύθηκε στὸ ἴδιο φύλλο θὰ μὰς ἐδικαίωσαν.

—Ἡ μεγάλη ἐκτίμησι: που τοῦχομε, μὰ: σπρώχνει σήμερα νά τοῦ κάνουμε μιᾶ παρατήρησι φιλικώτατῃ

—Νά περιοριστῇ στὰ κοινωνικά ζητήματα και νά φῆσῃ τὰ γλωσσολογικά κατὰ μέρος.

—Γιατὶ ἐκεῖνο τὸ ἔθρο που δημοσίευσε τὴν περασμένη Δευτέρα στὴν «Ἀκρόπολι» για τοὺς «Κούρδους» και για τὴ μεταφρασι τοῦ «Τίμωνα» δὲν ἔπρεπε νάχῃ ἀπὸ κάτω τὴν ὑπογραφή του.

—Ἦτον λίγο ἐπιπόλαιο και ρεπορταρίστιο.

—Τέτσια ἄρθρα μόνο ὁ κύρ Νικολάκης ὁ Σπυριδιωνῆς

Τέτοια γνωρίσματα, κι ἄλλα πολλά, βρίσκουμε στὸ Σολωμό. Πῶς λέμε τὸ λοιπὸν πῶς μὰ: λείπει φιλολογία, ὅταν εἶναι ὄχι μόνο ἕνας Σολωμός, μὰ για νά μὴ τοὺς ὀνομάσουμε ὄλους, ὅταν εἶναι κ' ἕνας Βαλαωρίτης; Ὁ Βαλαωρίτης, κι ἀπὸς μοναδικὸς ποιητῆς, σὰν τὸ Σολωμό, με τὴν καρδιά του που εἶτανε φλόγα μονάχη, με τὴν τέχνη του που σκάλιζε και που ἔβρισκε με τὴν ἀγάπη του για τὸ λαό, με τὴ βαθειὰ ψυχολογία που ὁ λαὸς τοῦ ἔμαθε με τὰ σπλάχνα του ἐκεῖνα που ἐνοιωθε μέσα του για τὴν πατρίδα χαλασμέ, ὁ Βαλαωρίτης εἶναι σὰν ἄλλο ἀστέρι τοῦρανοῦ μας. Σὰς παρακαλῶ νά μὴ τοὺς συγκρίνουμε και καλά τὸν ἕνα με τὸν ἄλλον. Ἄς ἀφήσουμε στοὺς ὑπερκριτικούς τέτοια παιχνίδια ἢ τέτοια μανία. Ὅσο μεγάλος εἶναι ὁ Σολωμός, τόσο μεγάλος εἶναι και ὁ Βαλαωρίτης. Πατέρες μας κ' οἱ δὺ, κ' οἱ δὺ τοὺς παιδιὰ τῆς ἴδιας μάνας, τῆς Μούσας μας τῆς λαϊκῆς.

Κοιτάξτε πῶς ἀλλάζουσι οἱ καιροὶ και με τοὺς καιροῦς, πῶς ἀλλάζει τοῦ ἀνθρώπου ἡ γνώμη. Και τὸ Σολωμό και τὸ Βαλαωρίτη τοὺς κατηγοροῦσαν τότες πολλοί, γιατί γράφανε τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ. Σήμερα ἐμεῖς—ἄχ! βέβαια για τίποτα δὲν τοὺς κατηγοροῦμε, ὁ Θεὸς φυλάξῃ!—λυπούμαστε μόνο που κάπου κάπου, ἴσως για νά γίνῃ ὁ στίχος, δὲν